

Hoofdstuk 5

Interventies

Het nieuwe vindt zich
een weg in wat er is.

Terug stappen
en het proces met onze observator bekijken.

Herhaling geeft inprenting,
eigen maken en eigen worden

Een proces gevoed door praktijk,
theorie en praktijk met de anderen.

Transfer van het nieuwe
is het toelaten van fouten.

Nelleke

Bij elke structuuropstelling past de gastvrouw zowel basisinterventies als specifieke interventies toe. Elke interventie biedt weer nieuwe mogelijkheden. Het voorstellen van een wisseling van plaats brengt meteen een perspectiefwisseling. Hetgeen ontbreekt wordt middels een representant, een symbool of de cataleptische hand op zijn beurt deel van de opstelling. Met het uitspreken van rituele zinnen of het gebruiken van de alter-egomethode kunnen twee delen integreren. In dit hoofdstuk worden SySt[®] interventies aangereikt. De reikwijdte van het werken met SySt[®] ontstaat mede door de interventies. De kennis en kunde van de gastvrouw en gastheer om te weten wanneer je een bepaalde interventie inzet, is daarbij van groot belang. Ook de SySt[®] miniaturen staan in dit hoofdstuk. SySt[®] miniaturen zijn uitgewerkt door Insa Sparrer. Het zijn compacte structuuropstellingen met minder elementen, die zowel uit SySt[®] formats als uit SySt[®] interventies voortkomen.

5.1 Basisinterventie categorieën bij SySt[®]

Er zijn vier basisinterventie categorieën:

Positiewerk

DOEL Verbetering, met name bij de Focus en bij de anderen.

HOE Een representant verplaatsen, afstand vergroten of veranderen, eruit nemen, van hoek veranderen, oogcontact mogelijk maken door omdraaien van representanten, aanraken. Proceswerk

Proceswerk

DOEL Vollediger maken en voltooiën, meer hulpbronnen in zicht brengen en krijgen.

OPMERKING In de tussenfase kan het vaak even slechter zijn. Proceswerk omvat interventies die een beeld rijker aan hulpbronnen laten worden, tenminste na de interventie, meestal niet tijdens de interventie zelf.

HOE Rituele zinnen uitspreken, gebaren maken, teruggave doen, een ritueel uitvoeren om een contextoverlap op te heffen

Tests

DOEL Verduidelijking van de bestaande situatie, hypothesen op juistheid in het afgebeelde systeem onderzoeken, kijken of een interventie verschil maakt en wat het verschil teweeg brengt.

OPMERKING Dit fundamenteel testende karakter is wezenlijk voor SySt[®] en een kenmerk van veel interventies.

HOE Een plaatswissel uitvoeren en testen of er sprake is van een con-

textoverlap, tentatiever oogcontact laten maken, een zin van binnen laten voorproeven, de inzet van de cataleptische hand is meestal een test om te verifiëren op iets of iemand aangevuld dient te worden.

Uitproberen

DOEL Exploratie van nieuwe of alternatieve mogelijkheden. Daarbij kunnen eventuele consequenties duidelijk worden en vaak worden hulpbronnen ook makkelijker toegankelijk.

HOE De klant verkent nieuw, of ander alternatief gedrag (knikken, omdraaien, stappen zetten). De klant kan nieuwe of andere alternatieve handelingen uitvoeren (hand(en) vastpakken, hand(en) uitreiken) en de consequenties ervan proeven. De klant kan bij de alternatieven een hulpbron (her)vinden (ontspanning bij knikken, helderheid bij hand(en) vastpakken).

Tijdens proceswerk is het vaak zo dat het eerst slechter wordt. Als dat bij positiewerk gebeurt – dat het eerst slechter wordt – dan is dat een duidelijk teken dat de gastvrouw een verkeerde interventie ingezet heeft.

In de meeste gevallen kun je de basisinterventies in onderstaande volgorde inzetten:

1. positiewerk gebruikt als interventie: werkt het snelst;
2. positiewerk gebruikt als test: werkt geruststellend;
3. proceswerk komt als laatste: rituelen, uitnodigen tot..., formuleringen.

Voorbeeld van de handelswijze van de gastvrouw bij een-op-een werken wanneer persoon X afgewend staat van de Focus:

- de Focus en persoon X verplaatsen (positiewerk als interventie);
- het zogenaamde *roepen* (positiewerk als test): De Focus overlegt met de gastvrouw wat hij/zij kan zeggen, zodat de ander zich naar hem/haar toekeert. Vervolgens gaat de klant de plek van X innemen om te kijken of de boodschap aankomt bij X en of X zich nu wil omdraaien.

5.2 Uitgangspunten bij alle SySt®-interventies

De twee basisuitgangspunten bij alle SySt®-interventies zijn: insluiten van het uitgeslotene en onderscheiden van het vermengde.

De ene basisinterventie is het *terugvinden en integreren van hetgeen uitgesloten is*. Het ontdekte uitgeslotene als onbewuste loyaliteit eren, is een wezenlijke en eerste opgave van systemische structuuropstelling.

gen. Aansluitend volgt het transformeren van het uitgeslotene. Het uitgeslotene kan naar voren komen in een persoon, in een gebeurtenis, in een groep, in een thema, in een verhouding tot iets of in een symptoom en daarbij afgrenzen, blokkeren, zwakker maken of schade berokkenen op een zeker verloop in het systeem.

Door de transformatie wordt het een steunende, sterkende, gezondheidsbevorderende hulpbron. Voor het oog van de klant wordt een inspirerende loyaliteitsschenkende oplossingsconstructie gevormd. Deze voedende loyaliteit staat diametraal tegenover de eerdere onbewuste poging om verbonden te zijn in pijn, het leed of het probleem, de zwakker makende loyaliteit van de beginpositie.

De andere basisinterventie is het *scheiden van het vermengde, van het-geen overlapt is*. SySt® spreekt over mogelijke overlapping in de context. Je spreekt van een context overlap overal waar je *in iets* ook nog *iets anders kunt zien*:

- als een element in een structuuropstelling op de een of andere manier aan het uitgeslotene herinnert, dan kan er sprake zijn van een contextoverlap;
- het door de klant opgestelde element in het modelsysteem kan tegelijkertijd ook nog op iets anders wijzen, bijvoorbeeld op een feit, een persoon, een gebeurtenis, een ervaring die betrekking hebben voor de klant met het systeem;
- een krachtige en nuttige contextoverlap vanuit het zicht van de klant komt eveneens voor. Deze laatste wordt in het werken als hulpbron gebruikt.

Na de onderscheiding van het vermengde ontstaat een nieuwe vorm van insluiten. Bij een conflictopstelling (zie 8.2) kan de gastvrouw de volgende rituele zin voorstellen aan de Focus: 'Je hebt me verwisselt, het spijt me als ik je pijn gedaan heb, ook ik heb in jou een ander gezien, wellicht kunnen we nu op een nieuwe manier contact maken.' Of woorden die voor de klant beter passen.

De gastvrouw vraagt na het uitspreken van de zin: 'Voor wie maakt dit verschil?' Voor de nieuwe vorm van insluiten worden rituele zinnen gebruikt, deze staan in het volgende hoofdstuk beschreven.

Zeggen dat er nu in de plaats van scheiding een verbinding is, dat is een te gemakkelijke gedachte. Het gaat om meer. Het is alsof de klant nu het andere oog opent, naast het ene oog dat allang geopend was. De beeldspraak van beide ogen komt van Viktor Frankl en SySt® maakt er dankbaar gebruik van.

We beginnen bij de definitie van onderscheiden. Volgens Spencer-Brown (zie bijlage 13) luidt die in het Engels: 'Distinction is perfect continence.'